

YU ISSN 0350-6452

10-11

АУКОВНА УМЕТНОСТ

СОЦИАЛНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ
БИЛДИНГ САЛОН
ИЗДАВАТСТВО НА АКАДЕМИЯТА ПО ИСТОРИЯ
НА УМЕТНОСТА НА СРМ

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Описанието се печати со средства на Републичката заедница на културата и Друштвото на историчарите на уметноста на СРМ

Печати Граф. завод „Гоце Делчев“, Скопје, Тираж 1 000 примероци

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ
ГОД. VII БР. 10—11, 1983—1984
СПИСАНИЕ НА ДРУШТВОТО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА
ОД СРМ, СКОПЈЕ

LES ARTS PLASTIQUES
Année VII № 10—11, 1983—1984
REVUE DE L'ASSOCIATION DES HISTORIENS D'ART DE LA RÉPUBLIQUE
SOCIALISTE DE MACÉDOINE, SKOPJE

Редакциски одбор:
Проф. Димче Коцо, академик
Д-р Константин Петров
Д-р Петар Мильковиќ-Пепек
Д-р Борис Петковски
Д-р Антоние Николовски
Загорка Расолковска-Николовска
| Трајан Витларски |
Јасмина Чокревска-Филип
Жарко Този

Одговорен уредник
Д-р Петар Мильковиќ-Пепек
Секретар
Загорка Расолковска-Николовска
Технички уредник
Жарко Този
Јазична редакција
Евтим Манев
Прејод на француски
Анка Џурчинова

Comité de rédaction:
Prof. Dimće Koco, académicien
D-r Konstantin Petrov
D-r Petar Miljković-Pepek
D-r Boris Petkovski
D-r OAntonie Nikolovski
Zagorka Rasolkovska-Nikolovska
| Trajan Vitlarski |
Jasmina Čokrevska-Filip
Žarko Tozi

Rédacteur en chef
D-r Petar Miljković-Pepek
Secrétaire
Zagorka Rasolkoska-Nikolovska
Présentation graphique
Žarko Tozi
Correction des textes
Eftim Manev
traduction en français
Anka Djurčinova

Адреса: Музеј на Македонија, Скопје
adresse: Musées de Macédoine, Skopje

ДРУШТВО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА НА СРМ — СКОПЈЕ

ЛИКОВНА
УМЕТНОСТ
10-11

(1983—1984)

Скопје — Skopje
1985

СОДРЖИНА ЗА ЛИКОВНА УМЕТНОСТ 10—11

СТУДИИ, РАСПРАВИ И ПРИЛОЗИ ETUDES, TRAITS, CONTRIBUTIONS

КОНСТАНТИН ПЕТРОВ, Нови форми на авторските сигнатури од XIII век во нашата земја II дел од прегледот — — — — —	7
KONSTANTIN PETROV — Nouvelles formes de signatures dans les monuments du XIII ^e siècle en Macédoine — — — — —	7
ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ, За тематиката на живописот на црквата во с. Речица — Охридско — — — — —	19
CVETAN GROZDANOV — Sur les scènes bibliques de la peinture murale de l'église de Rečica, près d'Ohrid — — — — —	19
ПЕТАР МИЉКОВИЋ-ПЕРЕК — ГОЦЕ АНГЕЛИЧИН, Пештерскиот храм Воведение кај Канео во Охрид — — — — —	25
PETAR MILJKOVIĆ-PEPEK — GOCE ANGELIČIN — L'église — grotte „Présentation au temple“, située dans Kanéo, à Ohrid — — — — —	25
ГОЦЕ АНГЕЛИЧИН, Прилог кон проучувањето на Охридскиот иконопис од XVII и XVIII век — — — — —	37
GOCE ANGELIČIN — Une contribution à l'étude des icônes du XVII ^e et XVIII ^e siècles — — — — —	37
РАДМИЛА МОМИДИЌ, Прилог кон проучувањето на сакралните објекти во македонија („Шути манастир“ св. Тома с. Вардина с. Мургашево)	51
RADMILA MOMIDIĆ — Apport à l'étude des monuments sacrés en Macédoine (le monastère „Saint-Thomas“ dit „Šuti manastir“ des villages Vardino et Murgašovo) — — — — —	51
ЛИДИЈА КУМБАРАДИ-БОГОЕВИЌ, Кебир Мехмед џамија во Скопје — — — — —	55
LIDIJA KUMBARADŽI-BOGOEVIĆ — La mosquée Kebir Mehmed Čelebi à Skopje — — — — —	55
БОРИС ЧИПАН, Огласи на градителското наследство во совремата македонска архитектура — — — — —	65
BORIS ČIPAN — Les échos de l'héritage architectonique dans la construction moderne en Macédoine — — — — —	65
ТРПА РОГАНОВИЌ, Делата на македонските ликовни уметници во збирката на Етнолошкиот музеј на Македонија — — — — —	75
TRPA ROGANOVIQ — Les œuvres des peintres macédoniens présentées dans la collection du Musée ethnologique de Macédoine — — — — —	75
ЛИЛЈАНА ХРИСТОВА, Експресионистичките тенденции во ликовното творештво на Борислав Трајковски — — — — —	81
LILJANA HRISTOVA — Les tendances expressionnistes dans l'œuvre picturale de Borislav Traïkovski — — — — —	81
ЗЛАТКО ТЕОДОСИЕВСКИ, Прилог кон проучувањето на творештвото на Димитар Пандилов Аврамовски — — — — —	91
ZLATKO TEODOSIEVSKI — Contribution à l'étude de la peinture de Dimitar Pandilov-Avramovski — — — — —	91
БОРИС ПЕТКОВСКИ, За творештвото на Родољуб Анастасов меѓу 1972—1984	99
BORIS PETKOVSKI — Sur la nouvelle peinture de Rodoljub Anastasov	99

КРИТИЧКИ ОСВРТИ, ЕСЕИ

NOTES CRITIQUES, ESSAIS

СОЊА АБАЦИЕВА-ДИМИТРОВА, Ars Erotica — — — — —	107
SONJA ABADŽIEVA-DIMITROVA — Ars erotica — — — — —	107
СОЊА АБАЦИЕВА-ДИМИТРОВА, Цртежот на скулптурата во просторот (за најновиот скулпторски опус на Петар Хадија Бошков) — — — — —	127
SONJA ABADŽIEVA-DIMITROVA — Le dessin de la sculpture dans l'espace (sur le nouvel opus du sculpteur Petar Hadži Bošković) — — — — —	127
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Споменичкиот комплекс „Макдониум“ во Крушево — — — — —	131
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Le complexe de monuments „Makedonium“ à Kruševo — — — — —	131
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Фигурацијата на Владимир Георгиевски — — — — —	141
VLADIMIR VELIČKOVSKI — La figuration de Vladimir Georgievski — — — — —	141
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Мејл-артот на Плавевски и Грчев — — — — —	145
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Le mail-art de Plavevski et de Grčev — — — — —	145
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Пластичните интервенции на Симон Узуновски	149
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Les interventions plastiques de Simon Uzunovski — — — — —	149

ЗЛАТКО ТОДОРОВСКИ, Уметноста како акција, интервенција, хепенинг (кон уметничките акции во рамките на изложбата: „Нови појави во македонската ликовна уметност во последната десетина“) — — —	151
ZLATKO TEODOSIEVSKI — L'art en tant qu'action, intervention, happeinig (sur les actions artistiques dans le cadre l'exposition: Nouveaux aspects des arts plastiques en Macédoine au cours de la dernière décennie. —	151

КРИТИКИ И ПРИЛОЗИ CRITIQUES, CONTRIBUTIONS

ТРАЈАН ВИТЛАРСКИ, Студија „Велјуса“ од Петар Милјковиќ — висок дострел во научната и конзерваторска дејност во СРМ — — —	157
TRAJAN VITLARSKI — La monographie „Veljussa“ de Petar Miljković, une haute réalisation de la science et de l'art de la restauration en Macédoine.	157
ЗАГОРКА НИКОЛОВСКА, Цветан Грозданов, „Охридското сидно сликарство од XIV век“ — — —	163
ZAGORKA NIKOLOVSKA — Cvetan Grozdanov „La peinture murale d'Ohrid au XIVe siècle“, Ohrid, 1980 — — —	163
АНТОНИЕ НИКОЛОВСКИ, Борис Петковски: „Никола Мартиноски“ (Култура, Скопје, 1982) — — —	167
ANTANIE NIKOLOVSKI — Boris Petkovski „Nikola Martinovski“ (Kultura, Skopje, 1982) — — —	167
ВИКТОРИЈА ВАСЕВА-ДИМЕСКА, Наградата „Нерешки мајстори“ — 1983	171
VIKTORIJA VASEVA-DIMESKA — Sur le prix „Les Maîtres de Nerezi“ — 1983	171
БОРИС ПЕТКОВСКИ, Значаен научен труд — — —	177
BORIS PETKOVSKI — L'œuvre renommé scientifique — — —	177

ХРОНИКИ CHRONIQUES

ЗАХАРИНКА АЛЕКСОВА-БАЧЕВА, Хронологија на настани од областа на македонските современи ликовни и применети уметности (јануари-декември 1982) — — —	179
ZAHARINKA ALEKSOSKA-BAČEVA — Chronologie des évènements du domaine des arts modernes, plastiques et appliqués en Macédoine, de janvier à décembre 1982 — — —	179
ДУШАН АВРАМОВСКИ, Ликовни манифестации во СР Македонија — —	193
DUŠAN AVRAMOVSKI — Les manifestations des arts plastiques en Macédoine — — —	193
АЛЕКСАНДАР ИЛИЕВСКИ, Преглед на одбранети докторски дисертации и дипломски работи на ННСГ за Историја на уметноста со археологија на Филозофскиот факултет во Скопје до 31. XII 1984 година —	201
ALEKSANDAR ILIEVSKI — Tableau chronologique des thèses de doctorat et de diplôme soutenues à NNSG d'histoire de l'art et d'archéologie, de la Faculté de philosophie à Skopje, jusqu'au 31 décembre 1984) —	201

БИБЛИОГРАФИЈА BIBLIOGRAPHIE

НЕВЕНКА ЛАЗЕСКА, Библиографии во единицата Современо Македонско ликовно творештво — — —	209
NEVENKA LAZESKA — Les bibliographies dans l'édition des arts plastiques modernes en Macédoine. — — —	209

ПРОМОЦИИ НА КНИГИ PROMOTIONS DES LIVRES

ХРИСТО АНДОНОВСКИ-ПОЛЈАНСКИ Промоција на книгата Акта Велуса HRISTO ANDONOV-POLJANSKI, Promotion du livre intitulé Acta Veljusa	217
	217

IN MEMORIAM

БОРИС ПЕТКОВСКИ, Лазар Трифуновиќ (1929—1983) — — —	221
BORIS PETKOVSKI — Lazar Trifunović (1929—1983) — — —	221
ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ, Трајан Витларски (1948—1984). — — —	225
ČVETAN GROZDANOV, Trajan Vitlarski (1948—1984) — — —	225

Симон Узуновски е македонски архитект и художник. Био е ученик на Илија Галактионов и Саша Јанковски, а од 1969 година е член на МАУ „Македонска академија на уметностите“ во Скопје и член на АБИМДС. Узуновски е активен организатор на изложби и семинари за изучување на македонската архитектура и уметност.

Узуновски е активен организатор на изложби и семинари за изучување на македонската архитектура и уметност. Узуновски е активен организатор на изложби и семинари за изучување на македонската архитектура и уметност. Узуновски е активен организатор на изложби и семинари за изучување на македонската архитектура и уметност.

Владимир Величковски

ПЛАСТИЧНИТЕ ИНТЕРВЕНЦИИ НА СИМОН УЗУНОВСКИ

Симон Узуновски (1949) е архитект по професија, кој се занимава со сликарство, но кој, барем за сега, најдобро се остварува во она што најопшто се наречува „нова уметничка практика“. Тоа значи неконвенционален пристап во пластичното третирање и осмислување на употребените сретства земени од фондот на најбаналните потрошни предмети. Тој во мината деценија се занимаваше со колаж, еден вид асамблажна скулптура и со пластични инсталации во просторот во кои, во поглед на материјалот, пристапот и целта, ги открива битните елементи карактеристични за неговата сегашна дејност.

Во македонскиот културен простор реализирањето на овие нетрадиционални настојувања е директно условено од потребите и можностите на одредени институции, група луѓе, или пошироката општествена средина. Благодарејќи на Домот на младите во Скопје, Узуновски е еден од оние автори кои имаат можност за кратко време да остварат неколку пластични интервенции во просторот, откривајќи го континуитетот на своите интересирања и размислувања. По забележаната креација во рамките на манифестацијата „Нови појави во македонската ликовна уметност во последната деценија“ (од циклусот „Пат за Волкодери“), Узуновски во текот на неколку месеци (февруари-април 1984.) реализира уште две интервенции. Првата беше изведена во „Скендерија“, во рамките на културната размена меѓу Домот на младите на Скопје и Сараево во текот на три дена (месец март) работа, со техничка помош на Бењамин Шукриу и со вклучување на публиката. Авторот во ова дело наречено „Инсерт од акцијата „Грмушка“ употреби новинска хартија, селотејп и обоени јажиња. Во текот на месец април Узуновски во скопскиот Дом на млади изведе пластична интервенција наречена „Струк“ (Парангл), „Градина“, „Невеста“, „Вир“ и др. Неговите дела претставуваат амбиентален ансамблаж составен од непостојни предмети (хартија, селотејп, јажиња, железо, дрво, органски материји и тн.) како „отворен систем“ кој може да прими дополнителни интервенции, барем да ја наруши основната конвенција. Всушност, битен аспект на овие сценографичко артикулирани простори се состои во процесуалноста на нивното создавање и провокацијата за непосредно вклучување на публиката во слобода, но не и неусловена кре-

тивна игра. Воспоставување активен и понепосреден однос помеѓу уметникот, делото и гледачот значи социјализација на творечкиот чин, здобивање со свест за сопствените можности и ослободување на потиснатите содржини во човекот, неговата потреба за промена и неизвесност.

Неугледноста на употребениот материјал, кој организиран во целини не е без извесна „естетичност“, ефемерноста на креативниот чин и ироничната провокација (за допишување, шарење, променување на и онака несталните пластични структури) предизвикува доза на недоверба и резерва кај еден дел на публиката, но до оној момент кога се открива можноста за нејзино учествување во „завршување“ на делото. Тоа воедно претставува еден од основните елементи за одредување на критериумите за осмислување и валоризирање на овие интервенции. Узуновски креира, употребувајќи го методот на апликации, колаж и асамблаж, пластична „шара“ во просторот, со кршила и нежна архитектуралност. Таа е создадена интуитивно, развивајќи се во просторот во разновидни и духовни целини. Узуновски го артикулира слободниот простор како амбиент во кој луѓето се движат и интервенираат, според потребата, не нарушувајќи ја првобитноста на сидните површини. Посебно треба да се нагласи улогата на светлоста која создава неочекувани ефекти на прозирност и светло-темни ефекти на површина на материјалот, минувајќи ја неговата визуелна природа и функција.

Овие пластични интервенции на Узуновски спаѓаат во доменот на своевидна „arte povera“ (или сиромашна уметност) која има ефемерен карактер и се осмислува во процесот на временниот креативен чин од кој може да останат материјални остатоци, но главно се регистрира и го продолжува својот живот во медиумот на фотографијата, слайдот, филм или видеото, како што е сега случајот.

Своите искуства Узуновски креативно ги примени и продолжи на полето на сценографијата, остварувајќи до сега, заедно со архитектот Крсте С. Џидров повеќе проекти од 1983 до 1985 година. Тоа се сценографии за претставите: „Баханаткињи“ од Еврипид, „Конфитеор“ од С. Шнајдер, „Натемаго на Филозофскиот факултет“ од И. Брешан, „Пахинтика во сон“ од Џ. Ахмети и др. Во нив доаѓа до израз поширока амбиентација и осовременување на изразните сретства и јазик, чиј целосен впечаток се заснова на урамнотежениот контраст на природните „сиромашни“ материјали и готовите или создадени технички предмети или сегменти решавани во пространи и чисти соодноси.

